

HANDBOK OM ANMÄLAN AV BRANDRISK ELLER ANNAN OLYCKSRISK I BOSTAD

Lotta Holopainen, Mats Björkman, Tiina Kielinen, Juho Paakkala, Raila Viljamaa

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Att göra en anmälan	3
3	Stor materialmängd i bostad	4
4	Den boendes aktsamhetsplikt	5
5	Materialmängd och utrymningssäkerhet	5
6	Brandvarnare	7
7	Spissäkerhet.....	8
8	Brännmärken och rökning	9
9	Bastu	9
10	Eldstäder och hantering av eld	10
11	Balkong	11
12	El- och gasinstallationer	12
13	Räddningsmyndighetens övervakning.....	12

1 Inledning

Denna handbok är avsedd för myndigheter och personer, som är skyldiga att underrätta räddningsmyndigheten om risk för brand eller annan olycka i en bostad. Åt boende eller anhöriga som upptäcker risker i en bostad ger handboken råd hur man kan minska riskerna.

Handboken ger råd hur man gör en i Räddningslagen (379/2011) avsedd anmälan om brand- eller annan olycksrisk till räddningsmyndigheten.

2 Att göra en anmälan

Räddningslagen (379/2011) 42 § definierar vem anmälningsplikten berör:

Om myndigheterna i samband med sin tjänsteförrättning upptäcker eller annars får kännedom om uppenbar brandrisk eller annan risk för olyckor i en byggnad, en bostad eller något annat objekt ska de oberoende av eventuella sekretessbestämmelser underrätta välfärdsområdets räddningsmyndighet om saken. Anmälningskyldigheten gäller också välfärdsområdet, kommunen, andra offentliga samfund och deras anställda samt verksamhetsidkare enligt 18 § 2 mom. som ombesörjer driften av vårdinrättningar och ordnandet av service- och stödboende och deras anställda.

Därutöver har var och en rätt att vid behov göra en anmälan om brand- eller olycksrisk till räddningsmyndigheterna. I brådskande nödsituationer ska man alltid ringa det allmänna nödnumret 112.

Anmälan om uppenbar brandrisk görs via adressen:

<https://pelastustoimi.fi/sv/arende/elektroniska-meddelanden/anmalan-om-uppenbar-brandrisk-eller-annan-risk-for-olyckor>.

Anmälan vidarebefordras till ifrågavarande välfärdsområdes räddningsmyndighet.

3 Stor materialmängd i bostad

Ett vanligt fenomen i brand- eller olycksriskobjekt är att materialmängden är stor, och detta ger vid en eventuell eldsvåda upphov till ett kraftigt brandförlopp och påskyndar eldens spridning. Dessutom kan en stor materialmängd i värsta fall förhindra utrymning för de boende eller försvåra räddningspersonalens insats. Ofta saknas också fungerande brandvarnare, som i ett tidigt skede kunde ha varnat personerna i bostaden och grannarna för eldsvådan. Andra exempel på faror i brandriskbostäder:

- Brännbart material förvaras på spisen, i ugnen eller mycket nära en eldstad.
- Material förvaras eller kläder torkas i bastukaminens omedelbara närhet.
- I bostaden finns farliga elinstallationer, trasiga elapparater eller seriekopplade skarvsladdar.
- Den boende hanterar eld vårdslöst; röker inomhus, har levande ljus på brännbart underlag eller marschaller på balkongen.
- Upprepade nära-ögat-situationer, vilka kan ha gett upphov till bl.a. brännmärken.

Bild 1. Exempel på rum med stor materialmängd.

4 Den boendes aktsamhetsplikt

Var och en ska vara aktsam så att brandrisk eller risk för någon annan olycka samt skada undviks. Var och en ska efter förmåga se till att all verksamhet i det egna hemmet är trygg, och att bestämmelserna om förebyggande av eldsvåda och andra olyckor iakttas.

5 Materialmängd och utrymnings säkerhet

Utrymningsvägarna bör hållas framkomliga och fria från hinder. Bostadens dörrar ska vara lätta att öppna och får inte spärras av föremål. I våningshus ska man kunna ta sig ut på balkongen, i radhus och egnahemshus ska man kunna ta sig ut genom baddörren.

Stor materialmängd i en bostad försvårar förstavårds- och räddningsinsatser, och äventyrar räddningspersonalens säkerhet.

Stökighet är inte tillräcklig grund för anmälan.

Utrymningsvägarna ska vara lika breda som dörren.

Bild 2. Exempel på ett stökigt rum. Material på alla bordsytor och på golvet, men man kan röra sig i rummet.

När man bedömer materialmängd kan man använda sig av graderingsverktyget *Clutter Image Rating*. På [Vancouver's hemsidor](https://vancouver.ca/files/cov/hoarding-clutter-image-rating-scale.pdf)¹ illustreras olika grader av materialmängd i sovrums, vardagsrum och kök. Om situationen i t.ex. vardagsrummet motsvarar bildseriens bild nr 5-6 eller högre bör anmälan om uppenbar brandrisk göras till räddningsmyndigheten.

Clutter Image Rating: Living Room

Please select the photo below that most accurately reflects the amount of clutter in your room.

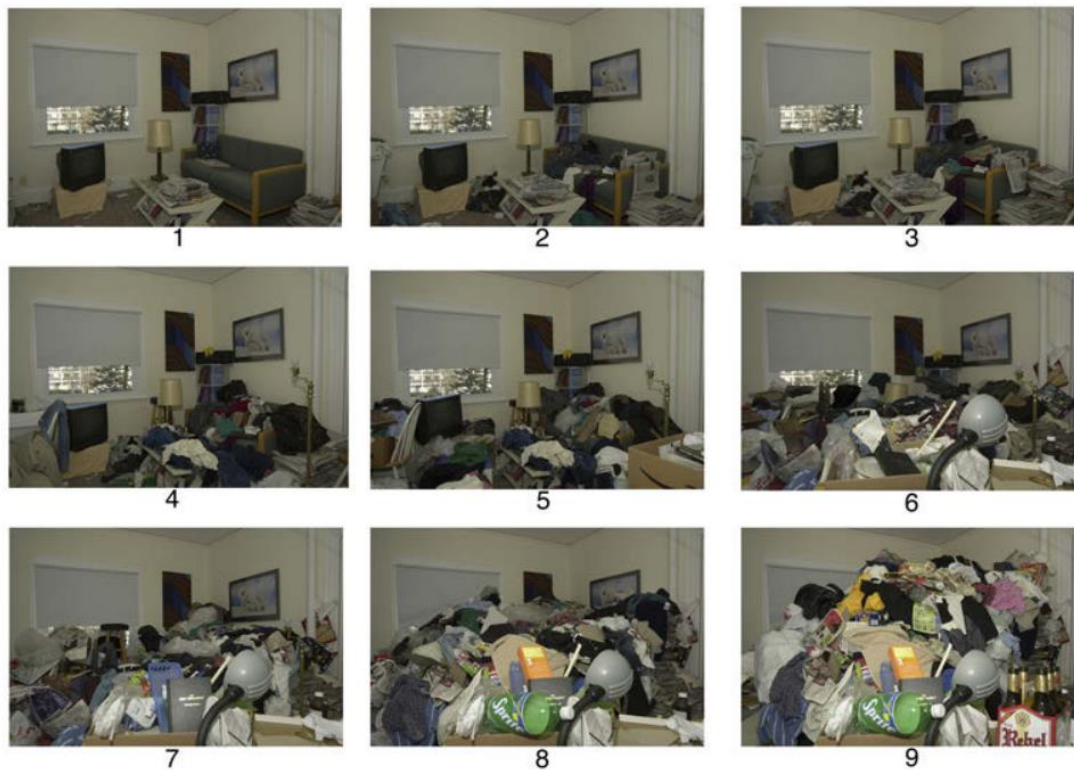

Bild 3. Exempel från graderingsverktyget *Clutter Image Rating*. (Bild: vancouver.ca).

¹ <https://vancouver.ca/files/cov/hoarding-clutter-image-rating-scale.pdf>

6 Brandvarnare

Bostaden bör vara försedd med en tillräcklig mängd fungerande brandvarnare. Bostaden ska ha minst en brandvarnare per påbörjade 60 m², och minst en per våning. T.ex. i en 140 m² stor bostad med två våningar (70 m² / våning) krävs minst fyra brandvarnare. Strategisk placering av brandvarnare är i utrymmen där man sover och längs utrymningsvägarna, dvs i sovrum och tambur.

Brandvarnaren bör monteras enligt tillverkarens anvisningar (finns i förpackningen), så att den reagerar på brandrök i ett så tidigt skede om möjligt. Brandvarnaren monteras i takets högsta punkt, minst 50 cm från väggen och andra hinder (t.ex. på tillräckligt avstånd från ventilationsöppningar).

Brandvarnarens funktion bör säkerställas med regelbundna tester, helst varje månad. Batteriet i batteridrivna brandvarnare bör bytas årligen.

Bostäder som har eldstad kan med fördel även förses med kolmonoxidvarnare.

Ansvar för anskaffning och underhåll av brandvarnare överförs från bostadens innehavare till dess ägare (t.ex. husbolaget) 1.1.2024, med en övergångsperiod fram till 31.12.2025. Lagändringen kommer särskilt att få betydelse i flervåningshus och radhus, där avsaknad av brandvarnare i en bostad också inverkar menligt på grannbostädernas brandsäkerhet.

**Brandvarnaren ska förnyas med högst 10 års mellanrum
eller enligt tillverkarens anvisningar.**

Brandvarnaren ska monteras i taket, på tillräckligt avstånd från väggen.

7 Spissäkerhet

Med "spis" avses här alla elspisar, värmeplattor och ugnar.

Lättantändligt material får inte förvaras på spisen eller i dess omedelbara närhet. Om så är fallet, avlägsna föremålen omedelbart om det är möjligt.

Om den boende upprepade gånger har gett upphov till risksituationer vid användning av spisen (glömt på plattorna, lämnat matlagningen oövervakad och t.ex. gått och vilat), kan spisen förses med spisvakt eller timer. I vissa fall måste man hindra spisens användning genom att stänga av dess elmatning vid bostadens säkringsskåp, eller vid behov av mera drastiska åtgärder be en elmontör koppla bort spisen från elnätet.

Bild 3. Exempel på en spis med brännbart material som förorsakar brandfara.

Ca 1000 bostadsbränder per år börjar vid spisen.

Spisbränder förorsakas oftast av människors handlande.

8 Brännmärken och rökning

Räddningsmyndigheten övervakar inte rökning inomhus, och kan inte förbjuda det. Den boendes rökning kan dock äventyra brandsäkerheten i bostaden.

Om man observerar brännmärken i bostaden, t.ex. i möbler, textilier eller golv, bör man ge den boende råd om tryggare sätt att hantera rökningen. Vid rökning inomhus bör man använda ändamålsenlig askkopp och iaktta särskild aktsamhet. En bra askkopp är t.ex. en vattenfylld glasburk med lock. Rökning i sängen, fåtöljen eller i soffan bör undvikas pga risk för att man somnar.

9 Bastu

Bastun är inte avsedd som förvaringsutrymme. Bastun är inte avsedd att torka kläder i. Om brännbart material finns i bastun, t.ex. plasthink och skopa, bör dessa placeras på säkert avstånd från kaminen.

Den vanligaste orsaken till bastubrand är föremål som hamnat för nära eller ovanpå kaminen.

Om bastun inte är i användning, kan man koppla bort kaminen från elnätet genom att slå av eller skruva ur dess säkring.

10 Eldstäder och hantering av eld

Lättantändligt material får ej förvaras nära eldstäder. Veden ska förvaras på säkert avstånd från eldstaden, så att inte gnistor kan antända den. Golvet framför eldstaden ska förses med skydd av eldfast material. Eldstadens rökkanaler ska sotas med högst ett års mellanrum. Bostaden kan med fördel förses med kolmonoxidvarnare som komplement till brandvarnarna.

Levande ljus ska alltid hållas under uppsikt. Brinnande ljus och värmeljus placeras på stadigt, eldfast underlag, där inget brännbart material finns intill eller ovanför dem.

Husdjur får inte lämna ensamma med levande ljus, eftersom husdjuret kan välta ljustet eller komma till skada av elden.

Inte heller på balkongen får man lämna levande ljus eller lyktor oövervakade, på brännbart underlag eller intill brännbart material.

Bild 4. Exempel på en eldstad med brännbart material i närheten.

Felaktig användning av eldstäder och vårdslös hantering av eld kan orsaka en eldsvåda.

11 Balkong

Om bostaden är rökfylld, kan personerna i bostaden beordras att ta sig ut på balkongen. Därför får inte material förvaras på balkongen i sådan mängd att man inte kan utrymma bostaden via balkongen och räddas därifrån. En stor materialmängd på balkongen utgör också en brandbelastning.

Bild 5. Exempel på en balkong, vars materialmängd förhindrar räddning via den.

12 El- och gasinstallationer

Om den boende använder trasiga elapparater föreligger risk för elbrand och elstöt i bostaden. Fara orsakas av trasiga apparater, strömbrytare och ledningar, som kan ge upphov till en ljusbåge eller överhettas.

Risk för elbrand föreligger också om:

- elapparater används till fel syfte, t.ex. om man använder elspisens ugn eller bastuns elkamin för att värma hela bostaden,
- många skarvsladdar är kopplade i serie,
- i bostaden finns felaktiga elinstallationer, t.ex. flera skarvsladdar kopplade i serie, trasiga elsladdar reparerade med tejp, hängande elledningar eller eluttag som saknar skyddshölje.

Elapparater som används utomhus eller på balkongen bör vara avsedda för utomhusbruk.

Om den boende använder gasspis, ska gasflaskan, ventilerna, kopplingarna och slangarna granskas regelbundet. Flytgasflaskans ventil kan med fördel stängas efter användning, så att en eventuell gasläcka kan förhindras. Bostaden kan med fördel förses med gasvarnare.

Ge akt på din egen arbets säkerhet om du observerar suspekta elinstallationer.

13 Räddningsmyndighetens övervakning

Räddningsmyndigheten kontaktar den som har gjort en anmälan om brandrisk och ber om tilläggsinformation om ärendet. Beroende på situationen kan räddningsmyndigheten ta med socialmyndigheter på brandsynen (t.ex. socialtjänster för äldre, servicehandledning, missbrukarvård, mentalvårdstjänster, övriga socialtjänster, barnskydd m.m.), hälsovårdsinspektör, polis, bostadsrådgivare, disponent eller bostadens ägare. Räddningsmyndigheten gör så många tillsynsbesök som övervakningsprocessen kräver.

Enligt Räddningslagen (379/2011) ska brandinspektören ges tillträde till alla utrymmen och objekt som synen gäller.